

Zosúlad'ovanie daňovej legislatívy členských štátov Európskej únie v oblasti úspor fyzických osôb

Anna SCHULTZOVÁ*

Harmonisation of Tax Legislative of European Union Member States in the Area of Taxing of Legal Persons Savings

Abstract

Slovak Republic as a member state of the European Union is obliged to implement the directive of EU Board number 2003/48/ES beginning from June 3, 2003 concerning income taxes. The effort of EU member states is to achieve effective income taxes on savings in the form of income from interest paid in that member state in which the legal person – resident of the other member state has its residence. Stated directive does not involve the area of taxing stated incomes of physical persons – residents. The automatic information exchange about taxpayers plays a very important role in international taxation. The EU member states are joining their procedure in uncovering of tax evasions and illegal methods also in the areas that are dependent on the member states, or in the areas of third countries that are actually not member states, but they are part of the European economic space.

Keywords: legal person, resident, legal person, non resident, incomes from savings in the form of payments of interests, withholding tax, automatic information exchange

JEL Classification: H26, H20

Úvod

Znižovanie rizika straty tuzemských daňových príjmov z medzinárodných investícií, resp. ovplyvňovanie rozhodnutia o umiestnení finančných činností a služieb v daňovo zvýhodnených územiach vedie mnohé subjekty k využívaniu zvýhodnených daňových režimov, ktoré sú často označované ako škodlivé daňové postupy. So zvyšujúcim sa tempom globalizácie ekonomiky a so snahou o podporu otvoreného systému obchodovania, investovania a zdaňovania sa stáva problém

* Anna SCHULTZOVÁ, Ekonomická univerzita v Bratislave, Národohospodárska fakulta, Katedra financií, Dolnozemska cesta 1, 852 19 Bratislava 5, e-mail: schultzova@euba.sk

riešenia škodlivej daňovej konkurencie naliehavým. Ide o globálny problém, ktorý je potrebné riešiť za účasti čo najväčšieho počtu zúčastnených strán – štátov. Globalizácia, vzájomná spolupráca národných ekonomík výrazne zvýšila potenciálny dopad, ktorý môže mať daňová politika jedného štátu na iný štát. Často práve proces globalizácie podnecuje k prehodnocovaniu daňových sústav jednotlivých štátov. Globalizácia a narastajúca mobilita kapitálu vytvárajú podmienky na pôsobenie nových foriem, ktorými môžu daňové subjekty minimalizovať svoju daňovú povinnosť, resp. vyhnúť sa plateniu daní. Môže dôjsť k úpravám daňových systémov štátov a k posilneniu tzv. prelievacích účinkov daní. Daňová konkurencia štátov môže nakoniec viesť k podpore škodlivých daňových praktík. Vlády jednotlivých štátov preto vyvíjajú väčšiu snahu smerujúcu k ochrane svojich daňových základov, daňových príjmov, k výmene daňových informácií tak, aby obmedzili pôsobenie škodlivých daňových praktík.

Pri odhaľovaní nepriznaných príjmov zohrávajú dôležitú úlohu tretie osoby, ktoré majú povinnosť oznamovať správcovi dane dôležité skutočnosti, potrebné na správne stanovenie a vymáhanie dane. V tomto kontexte za tretie osoby považujeme napríklad súdy, ako aj iné štátne orgány, orgány územnej samosprávy, banky a pobočky zahraničných bánk, poisťovne a pod. Nadobudnutím účinnosti smernice Rady EÚ č. 2003/48/ES a jej implementáciou do právnych predpisov príslušných členských štátov sa súčinnosť tretích osôb rozšírila aj na vyplatený, poukázaný alebo pripísaný úrok, alebo iný výnos fyzickej osobe, ktorá má trvalý pobyt v inom členskom štáte EÚ. Právnické alebo fyzické osoby, ktoré vyplácajú, poukazujú alebo pripisujú úrok, alebo iný výnos fyzickým osobám, ktoré majú trvalý pobyt v inom členskom štáte a ktoré sú ich konečným príjmom, sú povinné každoročne oznámiť miestne príslušnému správcovi dane (do 31. marca) na osobitnom tlačive úhrnnú sumu úrokov alebo iných výnosov vyplatených, poukázaných alebo pripísaných fyzickej osobe – nerezidentovi za predchádzajúci rok. Uvedenou právnou úpravou v zákone o správe daní a poplatkov sa implementovala časť zo smernice Rady č. 2003/48/ES zo dňa 3. júna 2003 o zdaňovaní príjmu z úspor v podobe výplaty úrokov do slovenskej daňovej legislatívy. Potrebné zmeny v právnej úprave boli vykonané aj v zákone o dani z príjmu a v zákone medzinárodnej pomoci a spolupráci pri správe daní. Pri implementácii smernice obdobne postupovali aj ostatné štáty EÚ.¹

Implementáciou uvedenej smernice do národnej daňovej legislatívy členských štátov sa má dosiahnuť zdaňovanie príjmu z úspor fyzickej osoby – nerezidenta dosahovaného v podobe úrokových platieb v rôznych štátoch EÚ tak, aby došlo

¹ Už na zasadnutí Európskej rady v Santa Maria de Fereira, ktoré sa konalo 19. a 20. júna 2000, sa členské štáty EÚ dohodli na uplatňovaní kľúčových prvkov smernice týkajúcej sa zdaňovania príjmu fyzickej osoby pochádzajúceho z úspor. K politickej dohode o hlavnom obsahu navrhovanej smernice došlo na zasadnutí Rady Ecofinu 26. a 27. novembra 2000.

k ich zdaneniu v mieste trvalého bydliska fyzickej osoby – teda v štáte jeho rezidencie. Súčasne každý členský štát EÚ má právo zvoliť si vlastný systém zdaňovania svojich rezidentov. Výmenou informácií medzi príslušnými orgánmi členských štátov alebo zmluvných štátov sa dostane pod daňovú kontrolu značná časť finančných prostriedkov tých fyzických osôb, ktoré svoje finančné prostriedky umiestňujú v iných členských štátoch s „mäkšou“ daňovou legislatívou v tejto oblasti, a najčastejšie v niektorom zo závislých území, prípadne v tretích štátoch, ktoré nie sú členskými štátmi EÚ, ale sú súčasťou Európskeho hospodárskeho priestoru.

V nadväznosti na uvedenú snahu členských štátov EÚ treba poznamenať, že súčasná slovenská daňová úprava uplatňuje inštitút oslobodenia od dane na úroky a iné výnosy z vkladov, z úverov a pôžičiek, z výnosov podielových listov, dlhopisov, vkladových certifikátov, depozitných certifikátov, pokladničných poukážok, vkladových listov a iných cenných papierov a vkladov postavených im na roveň, plynúce zo zdroja na území Slovenskej republiky fyzickej osobe, ktorá je daňovníkom iného členského štátu EÚ.

1. Prístupy k posudzovaniu medzinárodného a vnútroštátneho zdaňovania príjmov fyzických osôb

Daňové povinnosti fyzických, ako aj právnických osôb sú stanovené vnútroštátnymi právnymi predpismi – príslušnými daňovými zákonmi, ktoré sú modifikované medzinárodnými zmluvami o zamedzení dvojitého zdanenia a ktoré majú vyššiu právnu záväznosť.

K dvojitému zdaneniu dochádza vtedy, ak rovnaký predmet dane (príjem, majetok) podlieha dvojnásobnému alebo viacnásobnému zdaneniu tou istou alebo podobnou daňou v inom štáte. Vzniká situácia, keď fyzická osoba, ktorá je rezidentom² jedného štátu, poberá príjmy zo zdrojov na území druhého štátu, pričom podlieha zdaneniu týchto príjmov v oboch štátoch. Dvojité zdanenie subjektu znižuje jeho záujem o podnikanie, čo môže mať v širších dimenziách

² Väčšina štátov určovanie vzniku daňového vzťahu subjektu – fyzickej osoby (rezidenta) k štátu posudzuje z aspektu dĺžky jej zdržiavania sa na území tohto štátu dlhšie ako 183 dní v roku, alebo z hľadiska toho, či tento subjekt má na území daného štátu trvalý pobyt. V danom prípade má v tomto štáte neobmedzenú daňovú povinnosť, podlieha zdaneniu celosvetových príjmov, teda z príjmov zo zdrojov získaných na území tohto štátu, ako aj z príjmov zo zahraničia. Opakom neobmedzenej daňovej povinnosti je obmedzená daňová povinnosť, ktorá vzniká vtedy, keď daňový subjekt sa na území štátu nezdržiava 183 dní, resp. nemá na území príslušného štátu trvalé bydlisko. V tomto prípade túto fyzickú osobu nazývame daňovým nerezidentom v danom štáte, s obmedzenou daňovou povinnosťou vzťahujúcou sa len na zdanenie príjmov v tomto štáte. Za príjmy zo zdrojov na území tohto štátu sa vo všeobecnosti považujú príjmy presne vymedzené daňovými zákonmi príslušného štátu (napríklad dividendy, licenčné poplatky, úroky z pôžičiek a pod.).

nepriaznivý vplyv na ekonomický rozvoj jednotlivých štátov. Prirodzenou obranou štátov voči dvojitému zdaneniu príjmov alebo majetku sú uzatvorené jednostranné opatrenia³ alebo častejšie využívané medzinárodné daňové zmluvy o zamedzení dvojitého zdanenia. Problém dvojitého zdanenia príjmu alebo majetku totiž jednoznačnejšie riešia práve medzinárodné daňové zmluvy o zamedzení dvojitého zdanenia. Predmetom týchto zmlúv však nie je zamedzenie dvojitého zdaňovania spotreby (daň z pridanej hodnoty a spotrebné dane), a to najmä z dôvodu ich odpočítateľnosti v prípade medzinárodného obchodu (dodania tovaru, resp. vývozu), kde problém dvojitého zdanenia prakticky nevzniká.

Zmluva o zamedzení dvojitého zdanenia vychádza z modelovej zmluvy OECD a daňových zákonov jednotlivých štátov. Uplatňovanie daňových zákonov modifikuje tak, aby bola vzájomne výhodná pre zmluvné strany stanovením čo najobjektívnejšieho rozdelenia daňového výnosu medzi zmluvné štáty. Vzhľadom na rozdielnosť daňových sadzieb v rôznych štátoch sa môžu zmluvy výhodne používať na tzv. daňové plánovanie – nasmerovanie rôznych investícií do štátov s nízkou alebo nulovou daňovou sadzbou. Dochádza tak k optimalizácii daňovej povinnosti daňovníka, resp. k jej podstatnému zníženiu v rámci jeho celosvetových príjmov, ide však o legálny spôsob jeho daňovej optimalizácie.

1.1. Modelová zmluva OECD o zdaňovaní príjmov a majetku

Na zamedzenie dvojitého zdanenia príjmu alebo majetku v súčasnosti slúži *Modelová zmluva OECD*⁴ (ďalej len *Modelová zmluva*), ktorá je smernicou na vypracúvanie daňových zmlúv medzi jednotlivými štátmi. Predstavuje návod pre vyvážený obojstranný tok investícií a príjmov. Príjmy sú zdaňované prevažne v štáte bydliska, resp. sídla daňovníka. Slovenská republika, podobne ako iné členské štáty EÚ, sa pri uzatváraní alebo korekcii bilaterálnych dohôd vo veľkej miere riadi ustanoveniami Modelovej zmluvy OECD.

³ Jednostranné opatrenie je definované vnútroštátnym zákonom, nerieši však zamedzenie dvojitého zdanenia komplexne. Nechráni daňových rezidentov pred vysokými daňovými sadzbami uplatňovanými v iných štátoch, taktiež nemá vplyv na spravodlivé rozdelenie daňových výnosov medzi štát rezidencie a štát zdroja príjmu.

⁴ Návrh zmluvy z roku 1963, ako aj Modelová zmluva z roku 1977 obsahovali názov, ktorého obsahom bolo vylúčenie dvojitého zdanenia. Modelová zmluva sa však nezaobrá len zamedzením dvojitého zdanenia, ale aj inými otázkami, napríklad predchádzaním daňovým únikom. Z tohto dôvodu niektoré členské štáty do názvu Modelovej zmluvy zahŕňajú nielen vylúčenie dvojitého zdanenia, ale aj predchádzanie daňovým únikom a podvodom.

V Slovenskej republike sa uvedená zmluva v znení z 29. apríla 2000 označuje ako *Modelová zmluva o zdaňovaní príjmov a majetku*. Upravuje spôsob riešenia najčastejších problémov na jednotlivom základe, vyskytujúcich sa v oblasti medzinárodného dvojitého zdanenia. Rada OECD odporučila členským štátom, aby pri uzatváraní a korekciách bilaterálnych zmlúv v záujme zosúladňovania národných daňových legislatív postupovali podľa Modelovej zmluvy tak, ako to vysvetľujú komentáre k jednotlivým článkom tejto zmluvy.

Vplyv Modelovej zmluvy sa rozšíril aj na uzatváranie zmlúv o zamedzení dvojitého zdanenia medzi nečlenskými štátmi OECD. Návody a komentáre Modelovej zmluvy sa tak stali široko akceptovanými, čo prináša zjednotenie aplikácie využívania a výkladu jednotlivých ustanovení medzištátnych zmlúv. Modelová zmluva je rozdelená do siedmich častí. Zdaňovanie príjmu je obsahom tretej časti a člení sa do jednotlivých článkov. Najobsiahlejšiu a najpodstatnejšiu časť Modelovej zmluvy obsahujú články týkajúce sa zdanenia príjmov⁵ a článok zaoberajúci sa zdanením majetku.⁶

Zdanenie príjmu alebo majetku (podľa Modelovej zmluvy) je možno z aspektu rozsahu zdanenia v jednotlivých štátoch začleniť do jedného z troch prístupov:

- *Možnosť zdanenia príjmu alebo majetku bez akýchkoľvek obmedzení v štáte, v ktorom majú príjmy svoj zdroj, alebo v ktorom sa nachádza miesto vykonávania činností.* Uvedeným spôsobom možno zdaňovať napríklad príjmy z nehnuteľného majetku umiestneného v tomto štáte (vrátane príjmov z poľnohospodárstva a lesníctva), príjmy z činností umelcov a športovcov vykonávaných v tomto štáte (bez ohľadu na skutočnosť, či tieto príjmy plynú samotnému umelcovi, alebo športovcovi, alebo inej osobe), odmeny z dôvodu zamestnania v súkromnom sektore, ak sa v ňom zamestnanec zdržiava v období presahujúcom 183 dní v roku a pod.

- *Príjmy, ktoré môžu byť predmetom limitovaného (obmedzeného) zdanenia v štáte zdroja príjmu.* Môže ísť napríklad o zdanenie dividend, keď štát na základe uzavretej zmluvy zdaňuje vyplatené dividendy 5 % daňovou sadzbou, ak skutočným vlastníkom je spoločnosť, ktorá vlastní najmenej 25 % majetku spoločnosti vyplácajúcej dividendy. V ostatných prípadoch je sadzba stanovená vo výške 15 % z hrubej sumy vyplatených dividend. Podobne limitujúco môžu štáty pristupovať k zdaneniu úrokov, keď štát zdroja príjmov obmedzuje svoju sadzbu dane na 10 % z hrubej sumy úrokov a pod.

- *Príjmy a majetok, ktoré nemusia byť zdanené v štáte, v ktorom majú svoj zdroj príjmov, alebo v ktorom sa nachádza miesto vykonávania činností.* Napríklad licenčné poplatky alebo platby, ktoré dostáva študent na účely vzdelávania⁷ alebo výcviku zo zdrojov mimo štátu, kde štúdium prebieha, môžu byť v štáte výučby od dane oslobodené. Avšak štipendiá a podpory vyplácané štátom, v ktorom výučba prebieha, môžu byť týmto štátom zdanené.

⁵ Bližšie pozri Modelová zmluva články 6 až 21.

⁶ Pozri taktiež článok 22.

⁷ Iný režim zdaňovania je stanovený pre vysokoškolských študentov a učňov, ktorí v druhom zmluvnom štáte dostávajú odmenu. Pokiaľ pobyt uvedených študentov nepresiahne 183 dní v akomkoľvek dvanásťmesačnom období, odmena nepodlieha v druhom zmluvnom štáte dani. Zdanenie príjmu profesorov a výskumných pracovníkov môže byť v štáte výskumnej činnosti oslobodené, a to na obdobie dvoch rokov za predpokladu, že pôsobia v inštitúcii uznanej vládou, konajú vo verejnom záujme (výskumný ústav, univerzita a pod.) a nevykonávajú činnosť zameranú na dosahovanie výlučne individuálneho prospechu.

Príjmy z investovaného majetku so zameraním na úroky

Rezidenti jedného zmluvného štátu môžu dosahovať príjmy v druhom zmluvnom štáte z investovaného kapitálu.⁸ Charakteristickým znakom uvedených príjmov je výrazné obmedzenie práva štátu zdroja na zdanenie týchto príjmov v porovnaní s bežnou sadzbou dane využívanou v danom štáte. Dokonca v zmluvách o zamedzení dvojitého zdanenia pomerne často dochádza, a to práve v prípade úrokov,⁹ k ich *úplnému oslobodeniu* od platenia dane v štáte ich zdroja. V tomto smere majú štáty pomerne veľkú zmluvnú voľnosť, ktorá potom vyúsťuje do rôznych prístupov a postupov zdaňovania úrokov.

Úrok vznikajúci v druhom zmluvnom štáte *môže byť* zdanený v tomto druhom štáte. Základom dane je brutto príjem a daň v štáte zdroja sa vyberá *zrážkou* pri zdroji vyplácajúceho subjektu.

Na druhej strane, v zmluve o zamedzení dvojitého zdanenia *môže dôjsť* k vyhradeniu práva zdanenia úroku v štáte, v ktorom úrok vznikol. V tomto prípade je (podľa Modelovej zmluvy) stanovený limit maximálnej hranice zdanenia, ktorá pre daň z úroku nepresahuje 10 %. Zmluvné štáty sa však môžu dohodnúť aj na nižšej sadzbe dane z úroku.

2. Význam výmeny informácií v oblasti zdaňovania

Výmena informácií súvisiacich so zdaňovaním daňových subjektov *zabraňuje* neoprávnenému znižovaniu daňovej povinnosti subjektu v jednom štáte, resp. nezdaneniu príjmov alebo majetku daňovníka ani v jednom zmluvnom štáte (ani v štáte zdroja príjmu, ani v štáte rezidencie). Dochádza tak k snahe o elimináciu daňových únikov. Výmena informácií súvisiacich so zdaňovaním daňového subjektu sa môže realizovať rôznym spôsobom a na rôznej úrovni. Môže ísť o výmenu informácií na požiadanie, ktorá sa uskutočňuje medzi správcami daní, resp. príslušnými orgánmi rôznych zmluvných štátov so zámerom získať širšie spektrum informácií o daňovníkovi pôsobiacom v rôznych štátoch (bližšie pozri [4]). Veľmi vysokú daňovú účinnosť má spontánna výmena informácií, keď na základe vlastnej iniciatívy predkladá informácie, napríklad o podozrivých transakciách daňového subjektu, správca dane jedného zmluvného štátu príslušnému správcovi dane iného štátu.

⁸ Zdanenie príjmov z investovaného kapitálu je upravené v Modelovej zmluve v článkoch 10 – Dividendy, 11 – Úroky a 12 – Licenčné poplatky.

⁹ *Úrokom* spravidla rozumieme odmenu za požičané peniaze. Pri aplikácii postupu medzinárodného zdanenia úrokom vo všeobecnosti rozumieme príjem z debetných nárokov každého druhu, ktoré zahŕňajú najmä hotovostné vklady a záruky vo forme peňazí, vládne záruky, obligácie a dlhopisy. Zmluvné štáty si pri uzatváraní zmluvy môžu stanoviť takú definíciu úrokov, ktorá môže zahŕňať akékoľvek príjmy, ktoré sú zdaňované ako úrok (aj s odvolaním sa na tuzemské zákony).

V členských štátoch Európskej únie má nezastupiteľné miesto pravidelná, resp. automatická výmena daňových informácií, ktorá sa významne využíva v oblasti nepriamych daní, najmä pri dani z pridanej hodnoty. Zdá sa, že automatická výmena informácií nadobúda stále väčší význam aj v oblasti zdaňovania príjmov a majetku. Môže ísť o pravidelnú výmenu informácií vzťahujúcich sa na jednotlivé prípady alebo na určitú skupinu prípadov so spoločnými znakmi. Medzi príslušnými úradmi členských štátov môže byť uzavretá bilaterálna dohoda o pravidelnom vzájomnom poskytovaní informácií týkajúcich sa napríklad noviel národných daňových zákonov, stavu implementácie smerníc Európskej únie do legislatívy príslušného členského štátu a pod.

2.1. Automatická výmena informácií súvisiacich so zdaňovaním príjmu z úspor v podobe výplaty úrokov

Implementáciou smernice Rady EÚ č. 2003/48/ES do slovenskej daňovej legislatívy dochádza k tomu, že vyplácajúci zástupca (*paying agent*) – akákoľvek fyzická alebo právnická osoba vyplácajúca, poukazujúca alebo pripisujúca úrokové príjmy v prospech konečného príjemcu – fyzickej osoby (*beneficiary owner*), ktorá je daňovníkom iného členského štátu Európskej únie, alebo územia závislého od členského štátu EÚ, je povinný poskytovať *informácie* o konečných príjemcoch uvedených príjmov miestne príslušnému správcovi dane každoročne do 31. marca buď písomnou formou, alebo elektronicky na formulári zostavenom Ministerstvom financií SR.

Informácie sa týkajú jednak údajov o vyplácajúcom subjekte, identifikačných údajov o konečnom príjemcovi príjmu, ako aj údajov o druhu príjmu (napr. úrok a iný výnos plynúci z vkladov na bankových účtoch fyzických osôb, úrok plynúci z úverov a pôžičiek, výnos z podielových listov, z dlhopisov a pod.) a výške príjmu.

Povinnosť poskytovať informácie sa týka aj ostatných subjektov (*residual entities*), ktoré zaistujú (sprostredkujú) výplatu, poukazujú alebo pripisujú úrokové príjmy v prospech konečného príjemcu. Z povinnosti poskytovať informácie sú však vyčlenené niektoré taxatívne určené prípady, keď úrokový výnos subjekty zaistujú v prospech inej osoby – právnickej osoby, alebo osoby, ktorej zisky sú zdaňované podľa všeobecných úprav na zdaňovanie podnikania. Ďalej môže ísť o prípad otvoreného podielového fondu alebo obdobného fondu (v zahraničnej uznaného smernicou Rady EÚ č. 85/611/EHS), resp. môže ísť o subjekty kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov (*undertakings for collective investment in transferable securities*), označované aj ako UCITS.¹¹

¹¹ Za UCITS sa vo všeobecnosti považujú tie právnické osoby, ktorých výhradným predmetom činnosti je kolektívne investovanie kapitálu získaného od verejnosti do prevoditeľných cenných papierov. Tieto subjekty uskutočňujú svoju činnosť na základe zásady rozloženia rizika a podielové

Súhrnné informácie o vyplatenom, poukázanom alebo pripísanom úroku alebo inom výnose konečného príjemcu – nerezidenta úrokového príjmu poskytnute Daňové riaditeľstvo SR príslušnému úradu iného členského štátu EÚ každoročne do 30. júna. Podobný postup výmeny informácií uplatňuje daňové riaditeľstvo aj vo vzťahu k závislým územiám a k tretím štátom na základe uzavretých medzinárodných zmlúv. Informácie o daňových subjektoch – fyzických osobách (rezidentoch SR) prijaté od príslušného úradu iného členského štátu EÚ nie sú v SR verejne dostupné. Sprístupňujú sa oprávneným orgánom podľa zákona o medzinárodnej spolupráci pri správe daní [15] alebo podľa medzinárodných zmlúv na účely zabezpečenia správneho vyrubenia a platenia daní.

Automatickou výmenou informácií sa sleduje základný cieľ: dosiahnuť efektívne zdanenie príjmov z úspor v podobe vyplatených úrokov v tom členskom štáte EÚ, v ktorom má fyzická osoba trvalé bydlisko, t. j. kde je rezidentom na daňové účely. Aby došlo k dosiahnutiu uvedeného efektu, a navyše mal aj žiadateľný účinok, výmenu informácií je nevyhnutné uplatniť aj na územia závislé od členských štátov EÚ a niektoré tretie štáty, ktoré často využívajú zvýhodnené daňové režimy. Nezapojenie uvedených štátov do procesu automatickej výmeny daňových informácií by mohlo mať za následok pretrvávajúcu snahu niektorých fyzických osôb umiestňovať svoj príjem, resp. kapitál do uvedených jurisdikcií. Z dôvodu štrukturálnych odlišností právnych poriadkov niektorých členských štátov EÚ nemôže Rakúsko, Belgicko a Luxembursko počas stanoveného prechodného obdobia uskutočňovať automatickú výmenu informácií. Niektoré štáty v priebehu prechodného obdobia¹³ aplikujú na uvedený príjem *daň vyberanú zrážkou (zrážkovú daň)* a prijímajú informácie z členských štátov bez vyžadovania reciprocity.

Sadzba dane vyberanej zrážkou v uvedených štátoch z príjmov fyzických osôb – nerezidentov je 15 % za prvé tri roky prechodného obdobia, 20 % za ďalšie tri roky, a neskôr 35 %. Počas prechodného obdobia štáty aplikujúce daň vyberanú zrážkou odvádzajú 75 % vybratej dane tomu členskému štátu (daňovej správe), v ktorom má skutočný vlastník príjmu trvalé bydlisko, a zvyšných 25 % z vybratej dane zostáva príjmom štátov uplatňujúcich zrážkovú daň. V priebehu prechodného obdobia však fyzické osoby – rezidenti iných členských štátov podliehajú zdaňovaniu príjmov z úrokov vyplatených platiteľom príjmu v Rakúsku, Belgicku či Luxembursku podľa ich vnútroštátneho daňového práva a smernice č. 2003/48/ES.

jednotky sú na žiadosť podielnikov priamo alebo nepriamo odkúpené alebo vyplatené z aktív týchto subjektov.

¹³ Ustanovenia smernice Rady EÚ č. 2003/48/ES sa uplatňujú od 1. júla 2005, začiatok prechodného obdobia je pre väčšinu závislých území a pre členské štáty uplatňujúce zrážkovú daň zhodný so začiatkom vykonávania bilaterálnych zmlúv, teda od 1. júla 2005.

K automatickej výmene informácií týkajúcich sa zdaňovania príjmu z úspor v podobe výplaty úrokov pristúpili aj tie štáty a územia, ktoré na základe medzinárodnej dohody so Slovenskou republikou rešpektujú smernicu č. 2003/48/ES. *Ide o územia závislé od Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska,¹⁴ ako aj o územia závislé od Holandského kráľovstva.¹⁵*

Navyše, Európske spoločenstvo v mene všetkých členských štátov EÚ uzavrelo dohody s tretími štátmi, ktoré nie sú členskými štátmi EÚ, sú však súčasťou Európskeho hospodárskeho priestoru a v záujme efektívneho uplatňovania smernice je potrebné, aby aj také štáty, ako sú Andorra, Lichtenštajnsko, Monaco, San Marino a Švajčiarska konfederácia, zaviedli opatrenia rovnocenné s tými, ktoré sú uvedené v smernici o zdaňovaní príjmu z úspor v podobe výplaty úrokov. Uvedené štáty uplatňujú výmenu informácií na požiadanie.

V záujme zrýchlenia procesu uzatvárania bilaterálnych dohôd medzi členskými štátmi a závislými územiaми o zdaňovaní príjmu z úspor navrhla Rada EÚ modelové znenie bilaterálnych dohôd (článok 17 smernice 2003/48/ES) vo forme výmenných listov.¹⁶

Záver

Slovenská republika ako členský štát EÚ je viazaná predpismi tak primárneho, ako aj sekundárneho práva Európskej únie. Keďže smernice EÚ vzhľadom na výsledok, ktorý sa ich uplatnením má dosiahnuť, sú záväzné pre každý členský štát, SR bola povinná do svojej vnútroštátnej legislatívy zapracovať aj smernicu Rady EÚ č. 2003/48/ES zo dňa 3. júna 2003 o zdaňovaní príjmu v podobe výplaty úrokov fyzickým osobám, ktoré majú trvalé bydlisko v inom členskom štáte EÚ.

¹⁴ Guernsey, Jersey, Isle of Man (Ostrov Man), Cayman Islands (Kajmanské ostrovy), British Virgin Islands (Britské panenské ostrovy), Anguilla, Monserrat, Ostrovy Turks a Caicos.

¹⁵ Aruba a Holandské Antily.

¹⁶ Národná rada SR dňa 25. mája 2005 schválila dohody vo forme výmenných listov medzi SR a závislými územiaми. Prezident SR ratifikoval tieto dohody dňa 30. 5. 2005, čím bol zo strany SR ukončený vnútroštátny schvaľovací proces na uplatňovanie smernice 2003/48/ES.

Napríklad v dohode o zdaňovaní príjmu z úspor medzi Jersey a SR sa zmluvné strany dohodli na tom, že Jersey súhlasí s uplatňovaním automatickej výmeny informácií o zdaňovaní úspor fyzických osôb s príslušným orgánom SR takým spôsobom, aký sa uplatňuje medzi členskými štátmi EÚ (príslušné orgány na účely tejto bilaterálnej dohody sú Ministerstvo financií SR a *The Comptroller of Income Tax* za Jersey. Jersey súhlasí s uplatňovaním zrážkovej dane s účinnosťou od 1. januára 2005, ktorej sadzba je počas prvých troch rokov prechodného obdobia 15 %, 20 % počas nasledujúcich troch rokov a ďalej 35 %, a súčasne sa príslušný orgán Jersey zaväzuje, že 75 % príjmu zo zrážkovej dane prevedie príslušnému orgánu SR. Zamedzenie dvojitého zdanenia sa zabezpečí tak, že zmluvná strana, v ktorej má vlastník požitkov (konečný príjemca) – fyzická osoba trvale bydlisko (teda SR), poskytne zápočet dane zrazenej v Jersey v súlade s vnútroštátnym právom SR. Ak táto čiastka zrazenej dane presiahne čiastku dane dlžnej v súlade s vnútroštátnym právom, zmluvná strana trvalého bydliska (SR) vráti prevyšujúcu čiastku zrazenej dane fyzickej osobe.

Štáty Európskej únie zjednocujú svoj postup pri odhaľovaní daňových únikov a nekalých praktík, ktoré vo väčšej či menšej miere uplatňujú niektoré daňové subjekty v štátoch s nízkou úrovňou zdanenia, resp. nezdaňovania príjmov.

Významnú úlohu v tomto procese zohráva automatická výmena informácií o príjmoch fyzických osôb – nerezidentov, ktorým sa úrok vypláca, poukazuje, resp. pripisuje na ich účet mimo územia, v ktorom majú trvalé bydlisko.

Právnym základom zdaňovania úrokov vyplácaných pri zdroji predstavujú platné medzinárodné dokumenty – bilaterálne medzinárodné zmluvy o zamedzení dvojitého zdanenia, avšak táto oblasť zdaňovania v členských štátoch EÚ a územiach závislých od členských štátov EÚ sa uplatňovala odlišne. Uvedená skutočnosť mala často za následok neefektívne, resp. minimálne zdanenie príjmov z úspor v podobe vyplácaných úrokov fyzickým osobám – nerezidentom, ktoré majú trvalé bydlisko v inom členskom štáte. Členské štáty EÚ sa preto dohodli na účinnejšom zdaňovaní príjmu z úroku v tom štáte, v ktorom má fyzická osoba trvalé bydlisko. Na tento účel slúži automatická výmena informácií týkajúcich sa úroku (výšky jeho vyplatenia, pripísania, medzi príslušnými orgánmi členských štátov EÚ).

Výraznejší účinok uplatnenia smernice Rady EÚ č. 2003/48/ES sa nedá dosiahnuť bez úpravy vzťahov v tejto oblasti medzi členskými štátmi EÚ a územiami závislými od štátov EÚ a medzi niektorými tretími štátmi, ktoré sú súčasťou Európskeho hospodárskeho priestoru. Tieto územia, resp. štáty uplatňujú automatickú výmenu informácií takým istým spôsobom ako členské štáty EÚ, alebo počas prechodného obdobia, ktoré majú smernicou stanovené, uplatňujú zrážkovú daň z príjmov z úspor, ktorej vybraný objem je následne predmetom vzájomného vyrovnania medzi členským štátom, v ktorom má fyzická osoba trvalé bydlisko, a štátom, resp. územím, v ktorom je úrok fyzickej osobe vyplácaný, resp. pripísaný.

Literatúra

- [1] BRUNNER, J. K.: *Theory of Equitable Taxation (Normative Foundation and Distributive Consequences of Income Taxation)*. Berlin: Springer-Verlag 1989.
- [2] CLARK, W. S.: *Taxation of Cross – Border Investment (Mutual Funds and Possible Tax distortions)*. Paris: OECD Fiscal Affairs Department 1999.
- [3] BRNOVÁ, M.: Medzinárodné zdanenia príjmov. Žilina: DÚPP 10-11/2005.
- [4] SCHULTZOVÁ, A.: Spolupráca členských štátov Európskej únie pri odhaľovaní daňových podvodov. *Ekonomický časopis/Journal of Economics*, 53, 2005, č. 3, s. 308 – 318.
- [5] SCHULTZOVÁ, A.: Výmena daňových informácií v štátoch Európskej únie. *Národohospodársky obzor*, 2004, č. 4, s. 69 – 76.
- [6] STANĚK, P.: *Globalizácia, Európska únia a Slovenská republika*. Bratislava: Sprint 2002.
- [7] *Tax Burdens (Alternative Measures)*. OECD Tax Policy Studies. Paris: OECD 2000.
- [8] Smernica Rady č. 2003/48/ES o zdaňovaní príjmu z úspor v podobe výplaty úrokov.

- [9] Smernica Rady č. 77/799/EHS o vzájomnej pomoci medzi daňovými úradmi členských štátov.
- [10] Smernica Rady č. 2003/93/ES o vzájomnej pomoci kompetentných orgánov členských štátov v oblasti priamych a nepriamych daní, ktorá novelizuje smernicu Rady č. 77/799/EHS.
- [11] Modelová zmluva OECD o zdaňovaní príjmov a majetku.
- [12] Zákon SNR č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov.
- [13] Zákon NR SR č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.
- [14] Bilaterálne medzinárodné dohody medzi SR a závislými územiami na členských štátoch Európskej únie vo forme výmeny listov.
- [15] Zákon č. 472/2002 Z. z. o medzinárodnej pomoci a spolupráci pri správe daní.